

Pismo, ki je pred vami, je nastalo iz opažanj in refleksij o času, v katerem živimo. Napisali smo ga podpisani profesorice in profesorji Gimnazije Bežigrad in z njim naslavljamo širšo javnost. Verjamemo, da je prišel čas, da ponovno premislimo o svojem poslanstvu, prav tako pa se želimo kritično odzvati na aktualne družbene razmere, ki zbujejo skrb, saj so po našem opažanju ogrožene nekatere temeljne vrednote, za katere so se zavzemale tudi mnoge generacije pred nami.

Najprej nekaj besed o tem, kako razumemo pomen šolanja v demokratični družbi ter vlogo in mesto učiteljic in učiteljev v njej.

Sodobna šola je zgrajena na načelih humanizma in razsvetljenstva. Učiteljev poklic, ki temelji na teh načelih, je ohranjati tisto najboljše, kar izhaja iz te tradicije: sledenje razumu kot najvišji avtoriteti, ohranjanje človekovega dostojanstva in skrb za skupno dobro. Zaradi tega učitelj ni samo nekdo, ki posreduje znanje, temveč ima tudi etično poslanstvo. To pomeni, da si mora v svojem delu prizadevati, da bi zastopal obče vrednote, kot so družbena pravičnost, solidarnost, skrb za soljudi in naravno okolje, sočutje in miroljubno sobivanje, resnicoljubnost in poštenost. Kot odgovorni in kritično razmišljujoči smo učiteljice in učitelji tudi poklicno zavezani oblikovanju in širjenju kulture razuma in soustvarjanju pogojev za dobro oziroma dostojno življenje slehernega človeka.

Dolžnost učiteljic in učiteljev, ki zastopamo prej omenjene humanistične in razsvetljske ideale, je odzvati se in zastopati glas razuma in kritičnega mišljenja – še posebno tam, kjer sta prisotna nerazum(nost) in propaganda. Zato ne bi smeli ostati tiho, med drugim tudi zato ne, ker je eden od pomembnih pedagoških ciljev kritično mišljenje – koliko verodostojnosti nam v nasprotnem primeru sploh še ostane, če sami ne prakticiramo kritičnega mišljenja javno (na glas) o temah, ki nas vse zadevajo? Ne bi smeli ostati tiho, še posebno tedaj ne, ko se tepta človekovo dostojanstvo, z ljudmi pa se ravna kot z neuko rajo, ki si ne zasluži drugega kot grožnje in poniževanje. Pismo, ki ga berete, je nastalo kot izpolnjevanje te dolžnosti.

Omenjene vrednote so danes ogrožene – ne toliko zaradi zdravstvene krize (pandemija je namreč marsikje te vrednote celo okrepila in mnogi ljudje so v teh razmerah pokazali tisto najboljše), kot zaradi politične in duhovne krize. V družbi primanjkuje demokratičnega dialoga, razraščata se nestrpnost in izključevanje vsakega, ki misli drugače kot tisti, ki imajo v rokah vzvode oblasti. Gre za simbolno nasilje, ki sloni na oblastniški ignoranci in preziru do vseh, ki niso del političnih in ekonomskih elit. To simbolno nasilje ni uperjeno samo zoper določene posameznike in skupine ljudi, ki ne pristajajo na kulturo molka in se ne udinjajo avtoritarnim gospodarjem, temveč zoper samo demokracijo. Ena od ključnih demokratičnih vrednot, ki je pravica do nestrinjanja z vladajočimi, je med najbolj ogroženimi. Namesto s spoštljivim dialogom in iskanjem rešitev, s katerimi bi se poskušali čim bolj približati ideji vključujoče in pravične družbe, se vladajoči odzivajo predvsem z ignoranco, pokroviteljstvom, posmehom in represijo. Zadnji takšen primer je kaznovanje dijakov, ki so se zbrali na mirnem protestu, s katerim niso ogrožali nikogar.

Krize so sestavni del življenja in so vedno opozorilo, da se več razkorak med tem, kar hočemo, kar zmoremo in kar v resnici počnemo. Pri tem ne smemo pozabiti: kriza je priložnost, da si odgovorimo na vprašanja, v kakšnem družbenem okolju želimo opravljati poslanstvo učitelja in kako lahko tako okolje soustvarjamo.

V šoli za življenje so poleg kvalitetnega znanja enako pomembne veščine, kot so večšina reševanja praktičnih problemov, večšina komunikacije in interpretacije, večšina kritičnega razmišljanja, večšina samorefleksije in nenazadnje tudi socialne veščine, ki so mnogokrat prezrte. Zato svoje poslanstvo učitelja želimo opravljati v okolju, kjer bosta učitelj in dijak v spoštljivem odnosu vodila sproščen dialog, poslušala in slišala drug drugega. V okolju, kjer bodo dijaki čutili, da so sprejeti, imajo pravico do drugačnega mnenja, ki ga bodo znali zagovarjati. V okolju, kjer bo prevladala moč argumenta in ne argument moči. V okolju, kjer bo znanje še vedno vrednota in bo dijakom dano razviti svoje potenciale. V okolju, kjer bodo dijaki razumeli in sprejeli drugačnost. V okolju, kjer empatija ne bo tuje občutje. V okolju, kjer bomo učitelji s svojo držo vzor mladim.

Skrbi nas, da se v aktualnem družbenem okolju razraščajo tem vrednotam nasprotne težnje, zaradi katerih se naš poklic srečuje s težkimi izzivi. Če pa bi te težnje postale prevladujoče, bi naša prizadevanja postala resno ogrožena, saj ne smemo pozabiti, da v današnjem sistemu kvalitetno javno šolanje ni nekaj samoumevnega. Javno šolstvo je dobrina, ki jo je potrebno ohranjati, to pa je mogoče samo, če ustvarjamo takšno družbeno okolje, v katerem bodo imele prej naštetih vrednot svoje trdno mesto.

Pismo zatorej zaključujemo v upanju, da nam bo uspelo nagovoriti širše občestvo, ki bo v naših besedah prepoznalo dobronamernost in prispevek k oblikovanju demokratične kulture. Napisali smo ga, ker smo kot državljanke in državljani dolžni sooblikovati pogoje za demokratično življenje občestva, v katerem živimo. Z njim pa želimo tudi pokazati, da svoje poslanstvo jemljemo resno in obenem nagovarjamo kolegice in kolege iz drugih institucij, da se oglasijo in tudi sami postanejo to, kar bi morali biti učitelji že ves čas: kritični glas družbe.

Bojana Dvoržak, Marko Štempihar, Jani Kovačič, Gašper Pernek, Božena Veber Rasiewicz, Katja Lah Majkić, Bojan Hladnik, Vesna Kern, Viktor Klampfer, Aleksandra Žerjav, Katja Kvas, Vilko Domajnko, Viljenka Škorjanec Šnuderl, Anže Zupanec, Savina Zwitter, Ana Pavlič, Tomaž Tomažin, Katarina Krapež, Alenka Budihna, Tanja Mastnak, Marjeta Vidmar, Anja Pirc, Andreja Piškur Vodopivec, Mateja Špacapan, Gregor Anželj, Sabina Usenik, Andrej Šuštaršič, Snežna Kožuh Mravljak, Marjeta Hočevnar, Tamara Bosnič, Gregor Križ, Alenka Krejan, Karmen Krašna Otrin, Feodora Lužovec Kuburovič, Peter Gabrovec, Barbara Vencelj, Hilda Hašaj Tegelj, Marjana Brenčič Jenko, Mojca Lebar, Samo Krušič, Nada Harb, Maja Petričič Štritof, Špela Frantar, Marija Dominko Gabor, Manica Habjanič Gaberšek, Marjana Ivančič, Karin Jerman, Metka Škornik, Marja Gričar, Špela Ševerkar, Savina Brcar, Samo Koler, Tanja Gabriel, Nataša Junež.